

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-32>

УДК 338/24

Галина СКИБА

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-3521-4140>

Сергій КОРБУТ

Хмельницький національний університет
Sergey.korbut18@gmail.com

Інга ШАПОВАЛОВА

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
<https://orcid.org/0000-0003-1588-3910>

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ: СТАН І ПРІОРИТЕТИ ПОКРАЩЕННЯ

У дослідженні привернуто увагу до проблем функціонування та розвитку промисловості як виду економічної діяльності в Україні. Метою дослідження визначено здійснення системно-структурного аналізування та обґрунтування на цій основі пріоритетів з покращення параметрів розвитку промисловості України. Визначено стратегічні пріоритети державної політики реалізації потенціалу промисловості в економіці України. Зроблено висновок, що активізація процесів відновлення потенціалу та забезпечення системно-структурного розвитку української промисловості потребує конвергенції інституційного забезпечення (з країнами ЄС) розвитку та реалізації структурних реформ національної економіки. Вказано на основні напрями та засоби конвергенції інституційного забезпечення та структурного реформування промисловості України. Зроблено висновок, що несформованість ефективних підходів до організації державної політики управління розвитком промисловості України потребує розробки адекватного інструментарію стимулювання відповідних процесів як стратегічного рушія імплементації структурних реформ і становлення процесів розширеного відтворення вітчизняного промислового сектора.

Ключові слова: галузева політика, промисловість, системні реформи, галузева політика розвитку, пріоритети державного регулювання, покращення структури національної економіки.

Halyna SKYBA, Sergey KORBUT

Khmelnytskyi National University

Inga SHAPOVALOVA

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

SYSTEMATIC AND STRUCTURAL DEVELOPMENT OF THE INDUSTRY OF UKRAINE: STATE AND PRIORITIES FOR IMPROVEMENT

The study draws attention to the problems of functioning and development of industry as a type of economic activity in Ukraine. The purpose of the study is to carry out a system-structural analysis and justify on this basis priorities for improving the parameters of the development of the industry of Ukraine. The strategic priorities of the state policy of realizing the potential of industry in the economy of Ukraine have been determined. It was concluded that the intensification of processes of restoration of potential and ensuring the systemic and structural development of Ukrainian industry requires the convergence of institutional support (with EU countries) for the development and implementation of structural reforms of the national economy. The main directions and means of convergence of institutional support and structural reform of the industry of Ukraine are indicated. It was concluded that the lack of formation of effective approaches to the organization of the state policy of managing the development of the industry of Ukraine requires the development of an adequate toolkit for stimulating the relevant processes as a strategic driver of the implementation of structural reforms and the formation of processes of expanded reproduction of the domestic industrial sector. The applied value of the research results lies in the determination of strategic priorities and means of state policy for stimulating the development of Ukrainian industry at the current crisis stage of its development. The scientific novelty of the research results lies in the further development of the methodology for substantiating priorities and means of sectoral development and ensuring effective institutional reforms and structural changes in the system of the national economy.

Keywords: sectoral policy, industry, system reforms, sectoral development policy, priorities of state regulation, improvement of the structure of the national economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

У кожній економіці світу провідними є галузі реального сектора економіки. Тут створюється національний продукт з високим рівнем доданої вартості, який розподіляється на внутрішньому (для задоволення потреб виробництва і кінцевого споживання) та зовнішньому (для збільшення обсягів експорту, отримання валютної виручки та забезпечення модернізації і подальшого зростання потенціалу внутрішнього виробництва) ринках. Своєю чергою, в структурі реального сектора провідними завжди вважалися галузі промисловості, від функціонування і розвитку яких безпосередньо залежить економічний потенціал та конкурентоспроможність національної економіки країни.

Позаяк, в умовах повномасштабної війни промисловість України зазнала потужного удару у вигляді втрати багатьох промислових підприємств, руйнувань виробничої та логістичної інфраструктури, зниження

попиту та зменшення обсягів промислового виробництва, ускладнення транспортування й експорту продукції та, відповідно, потребує свого відновлення. Однак, й для довоєнного етапу розвиток вітчизняної промисловості характеризувався системними вадами, що не дозволяли цьому виду економічної діяльності в повній мірі реалізувати свій потенціал. Ці ж проблеми збереглися й по нині, потребують своєї ідентифікації та обґрунтування на цій основі ефективних управлінських рішень здатних змінити ситуацію на краще і забезпечити зростання як вітчизняної промисловості, так і національного господарства на загал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Формуванню методико-прикладних засад аналізування галузевого розвитку присвячені праці О. Ареф'євої, Д. Городинської [1,с.106-111], В. Лук'янової [7,с.35-39], Р. Скриньковського [10,с.414-418] та ін. вітчизняних і зарубіжних науковців.

Достатньо значний вклад у визначення функціонально-структурних характеристик галузевого розвитку здійснили такі науковці, як Т. Васильців, М. Флейчук [2,с.10-19], К. Горячева [3,с.65-67], О. Мороз, Н. Карачина, А. Шиян [8,с.15-25], Н.Фокіна, В. Бокій [11,с.111-114] та ін. У підсумку цих та інших досліджень були визначені функціональні та структурні компоненти галузевого розвитку, що має сенс й у контексті дослідження його передумов.

Методика суто прикладного застосування результатів аналізування функціонування та розвитку складних соціально-економічних систем, до яких безпосередньо відносяться галузі реального сектора економіки, зокрема промисловість, розвинена результатами наукових досліджень І. Колодяжної, К. Букріної [5,с.135-140], Р. Лупака, М. Куницької-Іляш [13,с.8-15] та інших науковців, які достатньо комплексно розкрили проблематику та специфіку формування державної політики відновлення, а також ефективної реалізації потенціалу промислового сектора.

Стосовно стратегування державної політики розвитку промисловості, а зокрема визначення її стратегічних пріоритетів, то особливої ваги набувають праці Н. Карачиної, В. Семцова [4], Р. Лупака, А. Дідич [6,с.248-252], В. Пастухова [9,с.40-45], О. Шнипка [12,с.18-22] та інших дослідників, які підводять методику аналізування під обґрунтування стратегії, тактики й на загал – політики управління розвитком промислового комплексу країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Разом із тим, перешкоди належного розвитку вітчизняної промисловості все ще системні і це вимагає обґрунтування нових більш ефективних управлінських рішень в сенсі відновлення системно-структурного зростання одного зі провідних видів економічної діяльності в країні – промисловості.

Формулювання цілей статті

Метою статті є здійснення системно-структурного аналізування та обґрунтування на цій основі пріоритетів з покращення параметрів розвитку промисловості України.

Вклад основного матеріалу

Для промисловості України на сучасному етапі розвитку характерна достатньо висока нестабільність (рис. 1). Так, у 2008-2009 рр., 2011-2015 рр. та 2019-2020 рр. для вітчизняної економіки характерним стало зменшення обсягів промислового виробництва. У 2008-2009 рр. ключовим чинником наявності відповідної тенденції стали наслідки світової фінансово-економічної кризи. Однак, надалі важко визначити реальні причини щорічного зменшення обсягів промислового виробництва в Україні після 2010 р. При тому, найбільший спад став характерним для 2014-2015 рр., коли почалася війна на сході нашої країни.

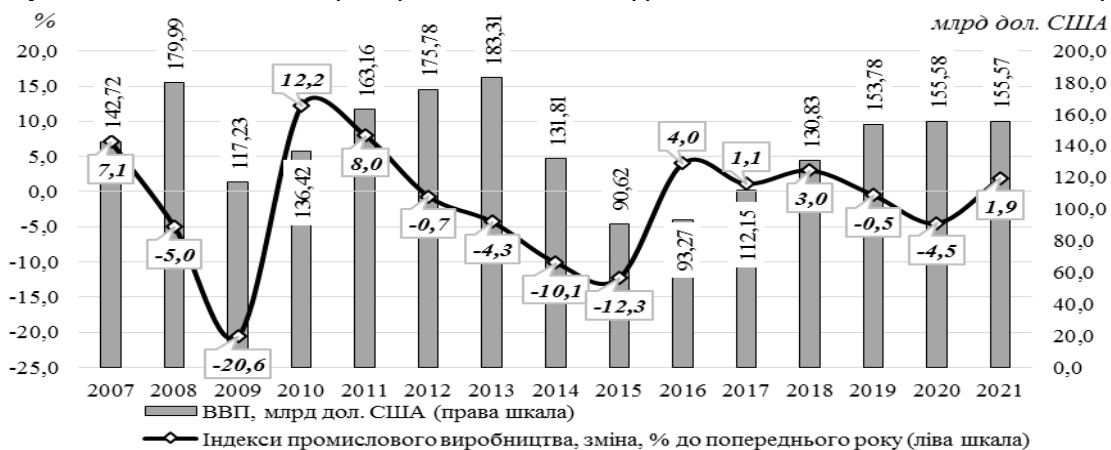

Рис. 1. Індекси промислової продукції та ВВП України, 2010-2021 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [Промисловість України, 2007-2010, 2011-2015, 2016-2020, 2021. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>]

Таким чином, розвиток вітчизняної промисловості далеко не системний і не комплексний, піддається впливу численним чинникам. Негативно, що така ситуація характерна для всіх секторів промисловості України (рис. 2). Так, ключова в сенсі конкурентоспроможності національної економіки переробна промисловість мала скорочення обсягів виробництва промислової продукції у 2008-2009, 2012-2015 та 2020 рр.

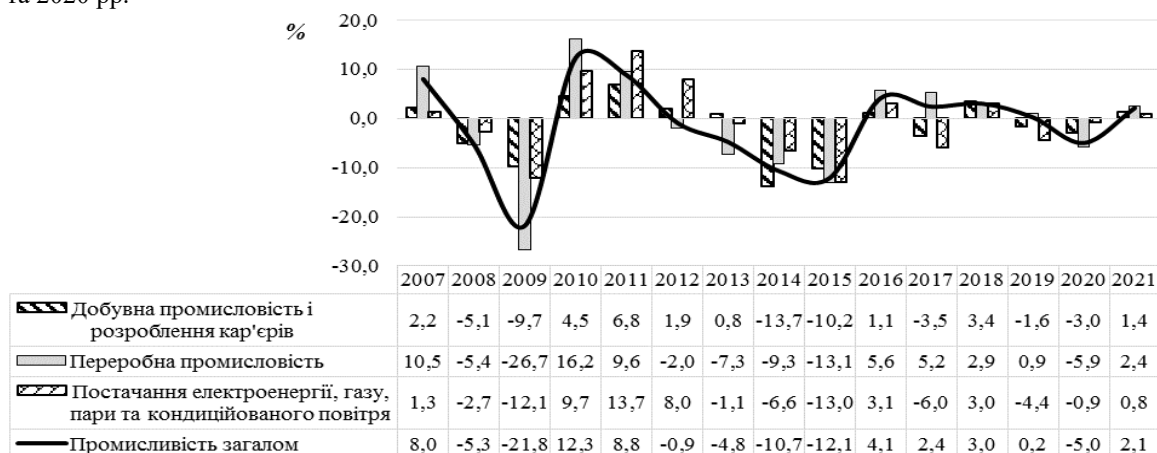

Рис. 2. Індекси промислової продукції у розрізі основних підвидів, % зміни до попереднього року, 2007-2021 рр.

Джерело: побудовано на основі даних [Промисловість України, 2007-2010, 2011-2015, 2016-2020, 2021. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>].

Якщо звернути увагу на основні показники розвитку промислового сектору економіки України у 2010-2020 рр. (табл. 1), то загальні темпи зростання (до попереднього року) обсягів промислової продукції скоротилися на біля 20 в. п., середньомісячної номінальної заробітної плати – на 22 в.п., фінансового результату до оподаткування – на 59,7 в.п.

За аналізований часовий період рентабельність операційної діяльності підприємств промисловості знизилася на 0,3 в.п., а індекс капітальних інвестицій – на 40 в.п., що негативно та є яскравим свідченням погіршення функціонування, а також зниження економічного потенціалу розвитку промисловості України.

Таблиця 1

Основні показники розвитку промислового сектору України, 2010-2020 рр.

Індикатори		Роки										
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Обсяги реалізованої промислової продукції	млрд грн	1065,1	1331,9	1400,7	1354,1	1428,8	1776,6	2158,0	2625,9	3045,2	3019,4	3236,4
	Темпи приросту, %	32,1	25,0	5,2	-3,3	5,5	24,3	21,5	21,7	16,0	-0,8	7,2
Основні засоби (на кінець року)	млрд грн	1065,2	987,5	1125,1	1749,1	1937,7	3842,5	3072,9	2454,4	3271,6	3455,8	4023,5
	Темпи приросту, %	13,3	-7,3	13,9	55,5	10,8	98,3	-20,0	-20,1	33,3	5,6	16,4
Середньооблікова кількість штатних працівників	Млн осіб	2,84	2,83	2,80	2,67	2,30	2,04	1,96	1,89	1,85	1,87	1,80
	Темпи приросту, %	-0,3	-0,5	-0,8	-4,7	-14,1	-11,2	-3,9	-3,4	-2,3	0,9	-3,7
Середньомісячна номінальна заробітна, у розрахунку на одного штатного працівника	Тис. грн	2,58	3,11	3,48	3,76	3,99	4,79	5,90	7,63	9,63	11,79	12,76
	Темпи приросту, %	21,9	20,4	11,9	8,2	6,0	20,1	23,2	29,3	26,2	22,4	8,2
Фінансовий результат до оподаткування	млрд грн	26,8	58,7	21,4	13,7	-166,4	-181,4	-7,6	87,5	154,1	166,8	-22,3
	Темпи приросту, %	-660,7	118,5	-63,6	-35,8	-1314,9	9,0	-95,8	-1255,4	76,2	8,2	-113,4
Частка підприємств, які одержали збиток до оподаткування, %		41,0	37,0	38,0	37,0	37,0	27,0	27,2	28,2	27,2	27,9	30,3
Рентабельність операційної діяльності, %		3,6	4,7	3,4	3,0	1,6	0,9	4,2	6,8	6,3	5,5	3,9
Індекс капітальних інвестицій, % зміни до попереднього року		-12,5	42,1	-18,1	-8,4	-17,0	14,9	32,2	-9,4	14,6	-8,8	-44,1

Джерело: розраховано на основі даних [Промисловість України, 2007-2010, 2011-2015, 2016-2020, 2021. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>].

Таким чином, функціонування української промисловості в системі національної економіки України залежить від соціально-економічної та інноваційно-інвестиційної політики країни, а також соціально-політичних потрясінь, у т.ч. військових конфліктів, світової пандемії та ін. У підсумку аналізування статистичних даних в частині функціонування та розвитку вітчизняного промислового сектора є всі підстави стверджувати, що українська промисловість як один зі ключових видів економічної діяльності у 2010-2020 рр. не мав ознак системного розвитку, а протягом останніх років демонстрував ознаки кризи. Середньорічні темпи скорочення обсягів виробництва та реалізації промислової продукції за 2010-2021 рр. становили 3,7 в.п. і 20,7 в.п. відповідно, а середньооблікова кількість штатних працівників у промисловості України скоротилася у 1,8 раз, середньорічний темп зростання місячної заробітної плати у розрахунку на одного штатного працівника рівний 17,9 %. Фінансовий результат промислових підприємств України зменшився на 51,0 %, а частка збиткових підприємств і рентабельність операційної діяльності промислових підприємств за 2007-2020 рр. зменшилася на 2,7 в.п. і 1,9 в.п. відповідно.

Натомість, ефективність функціонування національної економіки та її провідних галузей, до яких беззаперечно відноситься промисловість, детермінується її спроможністю адекватно й гнучко реагувати на виклики, що постають на кожному етапі її розвитку. В сучасних умовах з особливою гостротою проявляються виклики національної економічної системи, зумовлені динамічним поступом технологічного розвитку нового етапу промислової революції; посиленням конкуренції на світових ринках; необхідністю задоволення щораз зростаючих суспільних потреб та пошуку нових підходів до забезпечення ефективної комплементарності складових сталого розвитку; посиленням вимог до знаходження компромісу між національними інтересами й позиціонуванням національної економіки у глобалізованому світогосподарському просторі; необхідністю зваженого балансування між перманентною паралельною появою нових можливостей і загроз в умовах швидкого поширення кризових явищ. Спроможність національної промисловості розвиватись у тренді, окресленому сучасними викликами, значною мірою залежить від її структурних характеристик, які формуються в процесі структурних трансформацій під впливом суспільних потреб.

Державна структурна політика, орієнтована на реалізацію завдань структурного реформування як основи системного збалансованого розвитку промисловості України, може реалізуватися зі застосуванням арсеналу найрізноманітніших механізмів, інструментів та засобів економічної політики. Разом із тим, стимулююча фінансово-кредитна підтримка, страхування ризиків, гарантії та поручительства, консультативні послуги, контроль за недопущенням ризикових і незаконних операцій і т. ін. спроможні підсилити дію інших інструментів державного регулювання в руслі зміни тих, чи інших структурних співвідношень у межах національної промисловості України.

Кризовий стан промисловості України, що проявляється у зменшенні обсягів промислового виробництва, зниженні рівня якості життя населення, невирішених проблемах соціальної сфери, втраті інноваційного, техніко-технологічного, інтелектуального, кадрового потенціалу, актуалізує завдання реалізації ефективної державної політики впровадження структурних змін та реформ в економіці. Важливо, аби такі зрушення стосувалися технологічної модернізації, неоіндустріалізації, системної детінізації та формування конкурентного середовища, розвитку сектору конкурентоспроможного підприємництва, становлення системи соціальної безпеки, підвищення інвестиційної привабливості та розвитку стратегічних галузей, внутрішнього ринку, забезпечення ресурсоощадності та енергоефективності.

Несформованість ефективних підходів до організації державної політики стимулювання розвитку української промисловості потребує розробки адекватного інструментарію стимулювання його розвитку, як стратегічного рушія імплементації структурних реформ і становлення процесів розширеного відтворення національної економіки. Фундаментальним базисом розвитку фінансово-кредитної підтримки і стимулювання розвитку промисловості України є формування високого рівня довіри в суспільстві до діяльності суб'єктів фінансової системи. Основними інструментами розвитку фінансово-кредитної підтримки промисловості, що орієнтовані на врахування галузевої специфіки промисловості (її модернізації, високотехнологічної переробної промисловості, альтернативної енергетики, будівельної індустрії, інноваційної торгівлі, транспорту і логістики, ІТ та цифрової індустрії) доцільно визначити: інституційно-регуляторні, фінансово-інвестиційні, фінансово-економічні, структурно-управлінські, організаційно-методичні, соціально-психологічні та інформаційно-комунікаційні. Комплексна реалізація запропонованих інструментів розвитку вітчизняної промисловості забезпечить імплементацію структурних реформ, що трансформується в зміцнення конкурентних переваг національної економіки та формування превентивних механізмів захисту її економічних інтересів на засадах економічної безпеки української промисловості та її підкомплексів.

Поглиблення світової фінансової кризи та її трансформація в повномасштабну економічну кризу призвело до дестабілізації економіки України. Промисловий сектор одним із перших відчув наслідки економічної нестабільності, що призвело до зниження рівня прибутковості вітчизняних суб'єктів господарювання, збільшення кредиторської і дебіторської заборгованості, зниження обсягів інвестицій та до загального погіршення фінансової стійкості підприємств промисловості.

В умовах фінансово-економічної кризи значно зростає роль держави як основного регулятора ринку, назріває необхідність у державній підтримці суб'єктів підприємництва та у створенні відповідних сприятливих умов для покращення їх фінансового стану. Державна підтримка промисловості в умовах фінансової нестабільності повинна бути спрямована на системне виявлення основних перешкод, що перешкоджають ефективному веденню бізнесу, своєчасне прийняття відповідних рішень з метою їх подолання, безперервний моніторинг стану проблем бізнесового середовища, зменшення податкового навантаження, сприяння економічному зростанню. Здійснення комплексу цих заходів дасть можливість підприємствам продовжувати свою беззбиткову діяльність та підвищити фінансову стійкість.

Визначення основних пріоритетів державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості та розвитку вітчизняних промислових підприємств та вироблення конкретних механізмів їх втілення у реальність дозволить покращити підприємницьке середовище в країні, знизити негативний вплив наслідків існуючої політико-економічної кризи на діяльність вітчизняних промислових підприємств та збільшити їх конкурентоспроможність як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках.

У випадку не визначення основних пріоритетів державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості підприємств промисловості України в умовах політико-економічної кризи вірогідними видаються наступні негативні наслідки для економіки України: зниження обсягів ВВП; критичне зменшення частки власного капіталу підприємств, збільшення кредиторської і дебіторської заборгованості, передусім, безнадійної дебіторської заборгованості, надмірне погіршення фінансової стійкості вітчизняних промислових підприємств; зниження рівня платоспроможності і кредитоспроможності суб'єктів підприємництва; подальше зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств на зовнішніх ринках, внаслідок недостатніх обсягів фінансових ресурсів; підвищення рівня збитковості підприємств усіх форм власності, і як наслідок, збільшення кількості збанкрутілих підприємств; зростання соціальної напруженості в суспільстві, внаслідок зменшення рівня реальної заробітної плати та збільшення заборгованості із виплати заробітної плати; скорочення експорту товарів; зниження інвестиційного потенціалу економіки у зв'язку з ускладненим доступом суб'єктів підприємництва до зовнішніх джерел фінансування; зростання частки сумнівних та безнадійних боргів; формування у суспільстві негативного ставлення до ведення підприємницької діяльності та подальше скорочення іноземних інвестицій в економіку України.

Вагомість очікуваних негативних економічних наслідків проблеми вимагає вже сьогодні активних дій держави щодо посилення фінансово-економічної стійкості суб'єктів вітчизняного промислового сектора. Для цього необхідно реалізувати заходи за такими групами:

Покращення фінансових показників діяльності суб'єктів промисловості. Для цього необхідно: розробити організаційно-економічний механізм додаткового випуску акцій підприємств, що працюють у пріоритетних галузях економіки, і викупу їх державою; збільшити обсяги державних закупівель в пріоритетних галузях економіки з метою стимулювання попиту на продукцію стратегічно важливих підприємств, за рахунок коштів спеціального фонду державного бюджету; стимулювання експортних операцій шляхом надання урядом додаткових гарантій банкам щодо залучення кредитних ресурсів в експортно орієнтовані виробництва, часткового компенсування страхових премій при укладанні договору з приватними страховиками, або створення власного державного страхового агентства; посилення контролю за ефективним використанням коштів стабілізаційного фонду на цілі, які передбачені нормативно-правовими актами і які сприятимуть покращенню фінансового стану вітчизняних промислових підприємств та відкриють їм доступ до пільгового кредитування, а також накладення мораторію на використання коштів з метою вирішення поточних проблем, які не є передбачені законодавством.

Збільшення обсягів інвестицій у промисловості. Для цього необхідно: здійснювати оподаткування прибутку підприємств за зниженою ставкою, якщо неоприбуткована частина прибутку спрямовується на модернізацію, реконструкцію, спорудження, придбання основних фондів такого платника податку, розробку та впровадження у виробництво таким платником нової продукції; застосовувати методи прискореної амортизації основних засобів, що дасть змогу підприємствам виробити таку систему відшкодування, яка реально пов'язана з фізичним зношуванням основних фондів, із формуванням достатніх джерел фінансування для безперервного підтримання процесу кругообігу капіталу зі зниженням тиску інфляції на фінансовий стан підприємства; стимулювати капіталовкладення підприємств шляхом використання альтернативних схем фінансування, таких як лізинг (з метою пришвидшення процесу оновлення основних засобів суб'єктів підприємництва), факторинг та форфейтинг (з метою зниження рівня дебіторської заборгованості підприємств та пришвидшення розрахунків між підприємствами). Для цього необхідно вдосконалити законодавство, що регулює лізингові та факторингові операції, сприяти залученню банківських установ на дані ринки, оскільки саме вони є найрозвинутішими посередниками на фінансово-кредитному ринку України, що володіють достатнім обсягом фінансових ресурсів. З метою активізації діяльності банків на ринку лізингу та факторингу доцільно стимулювати банки вкладати кошти у статутні фонди лізингових та факторингових компаній шляхом звільнення від оподаткування тієї частини прибутку, яка спрямовується на придбання акцій даних компаній. Окрім того, варто створити систему пільгового довгострокового рефінансування Національним банком України банківських установ, які активно займаються довгостроковими лізинговими операціями.

Покращення доступу до кредитних ресурсів для вітчизняних промислових підприємств. Для цього необхідні: подальша стабілізація становища у банківській системі. На першому етапі пріоритетом має стати врегулювання ризиків, пов'язаних з наростанням неплатоспроможності боржників, а відтак – частки проблемних кредитів. Очікуваним результатом має бути відновлення довіри вкладників до банківської системи та розблокування банківського кредитування; розробка та впровадження системи заходів щодо реструктуризації проблемної заборгованості підприємств реального сектору економіки, яка має передбачати обов'язкову компенсацію втрат комерційних банків через дотування боржників (як це, зокрема, нормативно передбачено щодо сільгоспвиробників та може бути поширено на інші сектори з тривалим виробничим циклом), або сек'юритизацію заборгованості; розробка механізму субсидіювання процентних ставок за кредитами, що надаються на купівлю товарів вітчизняного промислового виробництва.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Стратегічними пріоритетами державної політики реалізації потенціалу промисловості в економіці України мають стати: покращання інституційних засад впливу цього виду економічної діяльності на соціально-економічний розвиток, фінансова стабілізація стратегічних підприємств промислового сектора країни, зміцнення фінансово-економічної безпеки вітчизняної промисловості, розвиток кредитування та інвестування, формування сприятливого інвестиційного клімату, дегінізація фінансових потоків та посилення прозорості фінансово-економічних відносин суб'єктів промислового сектора.

Активізація процесів відновлення потенціалу та забезпечення системно-структурного розвитку української промисловості потребує конвергенції інституційного забезпечення (з країнами ЄС) розвитку та реалізації структурних реформ національної економіки. Це дозволить усунути інституційні суперечності в процесі суспільно-економічного обміну, нівелювати ризики виникнення конфліктів інтересів під час імплементації структурних змін, мінімізувати обсяги трансакцій витрат промислового та на загальновиробничо-господарського комплексу національної економіки. Основними напрямками та засобами конвергенції інституційного забезпечення та структурного реформування промисловості України мають стати: 1) галузево-секторальний; 2) просторово-територіальний; 3) соціально-економічний; 4) зовнішньоекономічний; 5) ресурсно-відтворювальний.

Несформованість ефективних підходів до організації державної політики управління розвитком промисловості України потребує розробки адекватного інструментарію стимулювання відповідних процесів як стратегічного рушія імплементації структурних реформ і становлення процесів розширеного відтворення вітчизняного промислового сектора. Фундаментальним базисом розвитку промисловості є активізації банківського кредитування її підприємств через формування високого рівня довіри в суспільстві до діяльності суб'єктів банківської системи. Основними інструментами розвитку банківського кредитування, що орієнтовані на врахування галузевої специфіки стратегічних сфер господарювання, мають стати: інституційно-регуляторні, фінансово-інвестиційні, фінансово-економічні, структурно-управлінські, організаційно-методичні, соціально-психологічні та інформаційно-комунікаційні. Комплексна реалізація інструментів розвитку банківського кредитування промисловості України забезпечить імплементацію структурних реформ, що трансформується в зміцнення конкурентних переваг національної економіки та формування превентивних механізмів захисту її економічних інтересів на засадах економічної безпеки.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі стосуються удосконалення методики аналізування стану та рівня економічної безпеки промислових підприємств.

Література

1. Ареф'єва О. В., Городинська Д. М. Оцінка рівня економічної стійкості промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 6 (60). С. 106-111.
2. Васильців Т. Г., Флейчук М. І., Лупак Р. Л. Пріоритети і засоби державної політики забезпечення економічної безпеки розвитку внутрішнього ринку в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2017. Вип. 53. С. 10-19.
3. Горячева К. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. *Економіст*. 2003. № 8. С. 65-67.
4. Карачина Н. П., Семцов В. М., Мирончук М. В. Контролінг економічної безпеки поведінки підприємств в умовах трансформаційних перетворень *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8665>
5. Колодяжна І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23. Ч. 1. С. 135-140.
6. Лупак Р. Л., Дідич А. М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 20.6. С. 248-252.
7. Лук'янова В. В. Оцінка ефективності підприємства і підприємництва. *Вісник ДонНУЕТ*. 2005. № 4 (28). С. 35-39.

8. Мороз О. В., Карачина Н. П., Шиян А. А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2011. 241 с.
9. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність: монографія. Київ: КНТЕУ, 2002. 302 с.
10. Скриньковський Р. М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 3. С. 414-418.
11. Фокіна Н. П., Бокій В. І. Економічна безпека підприємства – найважливіша складова фінансової стійкості. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 8 (26). С. 111-114.
12. Шнипко О. С. Економічна безпека ієрархічних багаторівневих систем: регіональний аспект: монографія. Київ, 2006. 288 с.
13. Lupak R., Kynytska-Iliash M., Berezivskyi Y., Nakonechna N., Ivanova L., Vasylytsiv T. Information and analytical support system of enterprise competitiveness management. *Accounting*. 2021. no. 7 (7). pp. 1785-1798.

References

1. Arefieva, O. V., Horodynska, D.M. (2006). Assessment of the level of economic stability of enterprises in the service sector. *Actual problems of economy*. Vol. 6 (60), pp. 106-111.
2. Vasylytsiv, T. H., Fleychuk, M. I., Lupak, R. L. (2017). Priorities and means of state policy of ensuring the economic security of development on the domestic market in Ukraine. *Bulletin of the Lviv University of Trade and Economics. Economic sciences*. Iss.53. pp. 10-19.
3. Gorjacheva, K. (2003). Financial security of the enterprise. The essence and place in the system of economic security. *Economist*. Vol. 8, pp. 65-67.
4. Karachyna, N. P. Semstov, V. M., Myronchuk, V. M. (2021). Controlling of the economic security of enterprise behavior in conditions of the transformations. *Effective economy*. Vol. 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8665>.
5. Kolodaznaya, I. V., Bukrina, K. A. (2019). Economic security in the sustainable operation of enterprise. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*. Vol. 23, pp. 135-140.
6. Lupak, R. L., Didych, A. M. (2017). Economic bases of ensuring the competitiveness of the enterprise in market relations. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*. Vol. 20.6. pp. 248-252.
7. Lukanova, V. V. (2005). Evaluation of the effectiveness of the enterprise and entrepreneurship. *Bulletin DonNUET*. Vol. 4 (28), pp. 35-39.
8. Moroz, O. V. Karachyna, N. P., Shuyan, A. A. (2011). The concept of economic security of a modern enterprise. Vinnitsa, Ukraine.
9. Pastukhova, V. V. (2002). Strategic management of the enterprise: philosophy, policy, efficiency. Kyiv, Ukraine.
10. Skrynkovskyy, R. M. (2015). Economic security of enterprise: nature, classification and system of diagnostics. *Global and national economic problems of economy*. Vol. 3, pp. 414-418.
11. Fokina, N. P., Bokij, V. I. (2003). Economic security of the enterprise – an essential component of financial stability. *Actual problems of economics*. Vol. 8 (26), pp. 98-110.
12. Shnipko, O. S. (2006). Economics of security of the archival bagatorial systems: the regional aspect. Kyiv, Ukraine.
13. Lupak, R., Kynytska-Iliash, M., Berezivskyi, Y., Nakonechna, N., Ivanova, L., Vasylytsiv, T. (2021). Information and analytical support system of enterprise competitiveness management. *Accounting*. no. 7 (7). pp. 1785-1798.